

KRÓNKA

ZACHAR JÓZSEF

„EURÓPA MEGISMERI NAPÓLEONT, 1793–1804”

A Nemzetközi Napóleon Társaság I. Kongresszusa, Alessandria, 1997. június 21–26.

A kanadai székhelyű Nemzetközi Napóleon Társaság az egykor főleg jelentős hadszíntérként ismert Piemont Vidék és az azt magában foglaló Olasz Északnyugati Katonai Körzet, továbbá Alessandria Tartomány, Alessandria Város és a helyi Rotary Club vezetőinek meghívására méltó történelmi környezetben gyűjtötte össze a korszak mintegy félszáz kutatóját és a közel száz, a tudományos eredmények iránt érdeklődőt. Az előadók tizenkét országból érkeztek, nagyjából azonos számban az Ó- és az Újvilágból, így igazán széles körű eszmecserére kerülhetett sor, amelybe igen sokan bekapcsolódtak.

A magyar hadtörténelemből is jól ismert Alessandria erődtípusának mai katonai vezetése jóvoltából a minden szempontból hangulatkeltő laktanyaegyüttes parancsnoki épületében június 21-én délelőtt történelmi díszletek közt nyílt meg a rendezvény. A vendéglátók és rendezők szokásos ünnepélyes megnyitó beszédeit a résztvevőkön kívül a helyi tudományos közélet számos jelentős személyisége hallgatta figyelemmel.

A bevezető előadást *Michel Vovelle* egyetemi tanár (Párizs) elnöklétével, „Napóleon hadiöröksége Európa és a világ számára” címmel *Raimondo Luraghi* egyetemi tanár (Genova) tartotta.

Ebéd után az elnöki tisztet *Raimondo Luraghi* vette át. Elnöklétével előbb *Lauro Rossi* könyvtárigazgató (Róma) „Napóleon az itáliai jakobinusok megítélésében 1796–1799” című előadására került sor. Ezt *Piero Del Negro* egyetemi tanár (Padova) „A Velencei Köztársaság és Napóleon” című referátuma követte. Az ülést *John McErlean* egyetemi tanár (York, Kanada) zárta „Napóleon egyik első krónikása: Pozzo di Borgo Angliában, Ausztriában és Oroszországban 1798–1804” című előadásával.

A kávészünetet követő következő előadás-sorozat üléselnöke *Martin Lyons* egyetemi tanár (Új-Dél-Wales, Ausztrália) volt. Elnöklétével először *David Markham* főszerkesztő, a Nemzetközi Napóleon Társaság ügyvezető alelnöke (West Palm Beach, Egyesült Államok) „Napóleon támogatói. A császár pályafutásának korai elősegítői” címmel tartotta meg előadását. Őt *James W. Shosenberg*, a Kanadai Napóleon Társaság elnöke követte „Toulon ostroma és Napóleon Bonaparte felemelkedése” című előadásával.

Június 22-én reggel a következő ülésre *Piero Del Negro* elnöklétével került sor. Ez *Michel Vovelle* „A francia jakobinusok nézete Itáliáról Bonaparte felemelkedésének időszakában” című referátumával kezdődött. Ezt követően *Michel Zylberberg* egyetemi tanár (Rouen) „Francois Cabarrus Napóleon Bonaparte előtt – egyértelmű csodálat” című előadása következett.

Kávészünet után az elnöki tisztet *Monika Haman* kutatóintézeti igazgató (Varsó) látta el. Először *Luigi Mascilli Migliorini* egyetemi tanár (Nápoly) kapott szót, aki „Napóleon és a klasszikus világ. A kortársak ítélete” címmel tartott előadást. Őt *Arianna Arisi Rota* egyetemi tanár (Pavia) követte „Az itáliai diplomácia nehézségei a köztársaságból a királyságba átvezető napóleoni időszakban” című referátumával. Végül *Alba Mora* kutatóintézeti igazgató (Parma) „Megjöttek a franciák! Napóleon uralma Parmában 1796–1814” című előadása hangzott el.

Ebédészünet után a soron következő ülés *John McErlean* elnöklétével kezdte meg munkáját. Elsőnek *Proctor Patterson Jones*, az Egyesült Államok Napóleon Társaságának elnöke tartotta meg „A politikai helyzet 1799. november 12-én – a Luxembourg-palotából nézve” című előadását. Ezután *Joan Blytha*

egyetemi tanár (Kentucky, Egyesült Államok) referátuma következett „Napóleon, Milton és Turner 1799-es Nílus menti csatája” címmel. Ezt a blokkot *Marino Vigano* egyetemi tanár (Padova) „A harcászattól a hadászatig. Napóleon korszakának erődítményei 1796–1814” című előadása zárta.

Kávészünet után *Helen Smith* kutatóintézeti igazgató (Montreal, Kanada) elnöklétével hangzott el *John Clubbe* egyetemi tanár (Kentucky, Egyesült Államok) „Napóleon és a fiatal Byron” című referátuma.

Június 23-án, a délutáni ülésen *Franco Della Peruta* egyetemi tanár (Milánó) elnökölt. Először *Alan Forrest* egyetemi tanár (York, Egyesült Királyság) mutatta be „Külföldi franciák. Napóleon hadjáratainak katonai megítélése általuk” című előadását. Ezután *Ricky E. Parrish* egyetemi tanár (Florida, Egyesült Államok) „Napóleon Bonaparte és Jacques MacDonald brumaire 18-tól 1804-ig” című előadása hangzott el. Ezt követte *Francesco Frasca* kutatóintézeti osztályvezető (Párizs) „Az itáliai hadjárat, ahogyan a hadilevéltár művészei látták” című vetített képes referátuma.

Június 24-én reggel *Alan Forrest* elnöklelt alatt kezdte meg munkáját a következő ülés. Elsőnek *Franco Della Peruta* „Napóleon Itáliája 1796–1804” című előadása hangzott el. Ezt *Vittorio Scotti Douglas* kutatóintézeti igazgató (Milánó, Olaszország) „Az itáliai Napóleon-ellenes felkelés. Ideológiai ellenforradalom vagy éhség diktálta lázadás?” című referátuma követte. Befejezésül *Helmut Reinalter* egyetemi tanár (Innsbruck, Ausztria) „Napóleon és az 1796/97-es és 1809-es ausztriai felkelés” című előadása következett.

Kávészünet után *Donald Howard* egyetemi tanár (Florida, Egyesült Államok) vette át az üléselnöklést. Elsőként *Ben Weider*, a Nemzetközi Napóleon Társaság elnöke (Montreal, Kanada) tartotta meg „Napóleon és a zsidók” című előadását. Őt *Mordechai Gichon* egyetemi tanár (Tel-Aviv, Izrael) követte „A hírszerzés, mint a Palesztina meghódításáért vívott hadjárat döntő tényezője” címmel bemutatott referátuma. Az ülést *Allon Klebanoff* kutatóintézeti igazgató (Tel-Aviv, Izrael) „A tűzér császár lesz. A főtüzér 1793–1804” című előadása zárta.

Az ebédészünet utáni első délutáni ülés *Anna Maria Rao* egyetemi tanár (Nápoly, Olaszország) elnöklétével ült össze. Ezen elő-

ször *Monika Haman* „Az itáliai lengyel légió 1797–1801” című előadása hangzott el. Ezt *Alberto Gil Novales* egyetemi tanár (Madrid) „Azara lovag és Napóleon Bonaparte” című referátuma követte. Végül „A fiatal Achilles-től Dionysusig. Jean-Andoche Junot pszichotörténete” címmel *Charles McKay* egyetemi tanár (Morehead, Egyesült Államok) előadása zárta ezt az egységet.

Kavé után, *Jean Delmas* tábornok (Párizs), a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság ügyvezető alelnöke elnöklétével, a második délutáni ülésen *Anna Maria Rao* tartotta meg „Brumaire 18. – ahogyan az itáliai számkivetettek látták” című előadását. Ezután *John F. Weinzierl* egyetemi tanár (Florida, Egyesült Államok) referátuma következett „Napóleon és Claude-Victor Perrin” címmel.

Június 25-ei reggeli ülés *Alberto Gil Novales* elnöklétével kezdte meg munkáját. Ezen három egyesült államokbeli kutató, *Donald Howard* „Massena Itáliában” és *John Gallaheer* egyetemi tanár (Dél-Illinois) „Dumas Itáliában”, valamint *Michael Jones* egyetemi tanár (Florida) „Antoine François comte Andréoosy tábornok Itáliában” címmel tartott egymáshoz kapcsolódó referátumot.

Kávészünet után az üléselnöklést *Vlady Szirotkin* külügyi akadémiai tanár (Moszkva) vette át. Elsőnek *Fernand Beaucour* kutatóintézeti igazgató (Párizs) tartott előadást „A Rivoli melletti csata következményei” címmel. Ezután *Jean Delmas* adott elő „Európa megismeri Bonaparte tábornokot” címmel.

Ebéd után *David Markham* elnöklétével következett az újabb ülés. Ezen először *David Chandler* nyugalmazott kutatóintézeti igazgató (Sandhurst, Egyesült Királyság) tartotta meg „Elnapolás. Napóleon és Marengo” című előadását. Ehhez csatlakozott *Giulio Massobrio* kutatóintézeti igazgató (Alessandria, Olaszország) „Marengo. A győzelem értelme” címmel megtartott referátuma.

Június 26-án reggel *Mordechai Gichon* elnöklétével ült össze a következő ülés. Ezen először *Vlady Szirotkin* „Az orosz álláspont Napóleon császári címével kapcsolatban” című, videobejátszásos előadása hangzott el. Ezt *Helen Smith* „A szép markotányosnő” címmel megtartott referátuma követte. Következő előadóként *Zachar József* ezredes, tudományos főigazgató-helyettes (HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Magyarország) kapott szót és „Magyarok a Habsburg-haderő-

ben a forradalmi Franciaország elleni első koalíciós háború időszakában, 1792–1797” címmel tartotta meg előadását.

Kávét után *Alba Moro* vette át az elnöklést. Ezen az ülésen először *Kyle Eidahl* egyetemi tanár (Florida, Egyesült Államok) „Suchet és Oudinot. Hadműveletek 1800-ban Genova megsegítésére” címmel, majd ehhez csatlakozva *Kevin D. McCranie* egyetemi tanár (Florida, Egyesült Államok) „Keith tenger-nagy Genovánál. A koalíciós háború sikere és kudarca” címmel tartott előadást.

Az ebédszünetet követő délutáni utolsó ülésen az elnöklés *Vittorio Scotti Douglas* tiszte volt. Elsőnek *Walter Barberis* egyetemi tanár (Torino, Olaszország) „Az itáliai kultúrára gyakorolt befolyás a napóleoni korszakban. Tények és látszólagos ellentmondások” című referátuma hangzott el. Ezt követte *Michael Broers* egyetemi tanár (Leeds, Egyesült Királyság) előadása „Nemzetközi hódítás. A nyugat-európai francia hegemonia megteremtése és megszilárdítása 1796-1804” címmel. Végül *Martyn Lyons* „Napoleon Bonaparte és a francia forradalom hagyatéka” című előadása zárta a referátumok sorát.

A 44 felkért előadó mondanivalója eleven, érdemi vitákat váltott ki a tizennyolc tudományos ülés mindegyikén. Bár sajnálatos módon az előadások előzetes sokszorosítására nem nyílt mód, az elhangzottak a hivatalos angol, francia és olasz munkanyelveken számos reagálást váltottak ki és bizonytalanságokat jelentősen előrelendítik a további kutatásokat, hiszen jól érzékeltették a még vitatott, vitatható pontokat. Reméljük, hogy a terveknek megfelelően az előadások és korreferátumok kötetben is megjelennek majd és a magyar kutatásnak is rendelkezésére fognak állni.

A tudományos eszmecsereket egyébként számos csatlakozó rendezvényen is tovább folytatták, például június 21-én este, amikor *Fabrizio Palenzona*, *Alessandria* Tartomány főnöke és *Francesco Calvo*, *Alessandria* város polgármestere adott fogadást a résztvevők tiszteletére a Ghilini Palotában. A programhoz az újonnan elkészült „Marengo” című zenei CD Napoleon-korabeli anyagának élő bemutatása csatlakozott.

Másnap, 22-én, a kongresszus résztvevőit megismertették a „Napoleon Bonaparte második itáliai hadjárata” című új CD-ROM anyagával is. Azzal este az „ancien régime

konyhájával”, 24-én este a „XIX. század kezdetének konyhájával” látták vendégül a rendezők a kongresszus munkájába bekapcsolódókat az Alli Due Buoi Rossi Szálloda dísztermében rendezett vacsorákon.

23-án délelőtt Milánó nevezetességeit, főleg a Museo del Risorgimento kincseit mutatták be a rendezők. Azzal délután Lodi, 25-én délután Marengo csataterének bemutatása következett; az ezen a napon említett előadások a helyszínen hangzottak el és kerültek megvitatásra. 23-án este Lodi Tartomány és Lodi város vezetése adott vacsorát a konferencia résztvevői tiszteletére.

25-én este, Piovra kastélyában megrendezett regionális kiállítás megtekintése után, az olasz rendezők *Enzo Ghigo*, Piemont Vidék elnökének nevében Napoleon-kori vacsorával kedveskedtek, végül 26-án a rendezvényt a Nemzetközi Napoleon Társaság „Testvériség”-vacsorája zárta.

További kiemelést érdemel, hogy *Antonio Tambuzo* tábornok, az Olasz Észak-nyugati Katonai Körzet parancsnoka és *Vincenzo Gallitto* tábornok, *Alessandria* helyőrségparancsnoka engedélyével a tanácskozási résztvevői 25-én délután, *Scaldaeri* ez és *Fabiano* alezredek szakszerű vezetésével, bejárhatták *Alessandria* erődítményének legjellegzetesebb részeit. Az erődítmény részben magyar műlat is idéző bemutatása különösen a krónikaíró érdeklődését keltette fel.

Egyébként, a tudományos ülések sorozatát félbeszakítva, még 22-én, vasárnap délután a rendezvény résztvevői csatlakoztak az erőd-sporttelepén rendezett bemutató közönségéhez. A helybeli hagyományőrzők korbákos öltözékben, működő, korbákos fegyverek alkalmazásával és ugyancsak működő, korbákos tűzéri eszközök támogatásával a koalíciós háborúk egyik környékbeli kisebb francia-osztrák gyalogos ütközetét játszották le, a szakértők nagy tetszésére és a nézőközönség tomboló lelkesedésére kiváltva.

Végül meg kell még említeni, hogy a Nemzetközi Napoleon Társaság elnöksége bejelentette: a következő, II. Nemzetközi Napoleon Kongresszus 1998-ban, a korzikai Ajaccio magisztrátusának az alpolgármester által *Alessandria*-ban személyesen átadott meghívását követve, Napoleon szülőhelyén kerül megrendezésre.